

УДК 342.565.2

Марія Баргілевич,*студентка магістратури юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

РЕФОРМА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ У 2017 РОЦІ

Стаття присвячена аналізу реформи української конституційної юстиції, представлені її основні характеристики та новації, а також визначені позитивні зміни законодавства в цій сфері для подальших досліджень теоретичних і практичних проблем правового регулювання конституційної юстиції в Україні.

Ключові слова: конституційна юстиція, повноваження Конституційного Суду України, конституційна реформа, конституційна скарга, форми звернення до Конституційного Суду України.

Постановка проблеми. Досі ще не був здійснений ґрунтовний аналіз однієї з найбільш визначальних подій українського конституціоналізму – реформи конституційної юстиції в Україні у 2017 році. Видається необхідним своєчасне дослідження реформованого Конституційного Суду України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Такі науковці, як А. О. Селіванов, В. М. Шаповал, В. М. Кампо, Ю. М. Тодика, М. Гультай, В. Скоромоха, досліджували сферу реформування української конституційної юстиції в окремих її аспектах – необхідність запровадження конституційної скарги, реформування повноважень Конституційного Суду України тощо, однак жоден вчений ще не дослідив реформу конституційної юстиції в Україні у 2017 році.

Цілями статті (завданням) є загальна характеристика реформи української конституційної юстиції, з'ясування основних її переваг, надання визначень нових понять.

Виклад основного матеріалу. Як показує досвід зарубіжних країн, масштабні конституційні реформи, як правило, вносять позитивні зміни у реформовані сфери (прикладом може слугувати наведена вище конституційна реформа у Франції 2008 року). Головною метою реформування конституційної юстиції в Україні було створення справді незалежного, невідконтрольного та самостійного Конституційного Суду України (далі – КСУ).

Так, А. Р. Крусян зазначає, що конституційна реформа – це головний напрям формування сучасного українського конституціоналізму, і конституційна реформа традиційно подається як процес прийняття кон-

ституції або як процес підготовки і внесення змін до Основного Закону держави¹.

Серед загальних функцій конституційної реформи Н. В. Агафонова виділяє функцію концептуального оновлення та обґрунтування конституційних змін; функцію забезпечення інституційного розвитку права, системи законодавства; функцію усунення суперечностей та прогалин у праві, що модернізується².

Одним з основних напрямів реформування було удосконалення конституційних засад правосуддя, результатом чого стало прийняття Верховною Радою України доленого Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» № 1401-VIII від 02.06.2016 (далі – ЗУ «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)»).

Перш за все зазнали змін вимоги до кандидата на посаду судді КСУ: (1) «стаж роботи за фахом не менш як десять років» був замінений на «стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ятнадцять років»; (2) виключення вимоги щодо проживання в Україні протягом останніх двадцяти років; (3) додано нову вимогу – «високі моральні якості та є правником із визнаним рівнем компетентності»³. Збільшився також і віковий поріг перебування на посаді судді КСУ – із шістдесяти п'яти до сімдесяти років. Наприклад, Конституція Республіки

¹ Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм: монографія. – Київ: Юрінком Інтер, 2010. – 560 с.

² Агафонова Н. В. До питання про функції конституційної реформи // Університетські наукові записки. – 2016. – № 57. – С. 33–44.

³ Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII // Верховна Рада України. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-19> (дата звернення 26.04.2018)

Узбекистан не встановлює вікового цензу⁴. Статті 148 та 149 Конституції України поповнились більш розгалуженим тлумаченням статусу судді КСУ, чого не було раніше.

Була реформована і недоторканість судді КСУ – якщо раніше суддя КСУ не міг бути затриманий чи заарештований без згоди ВРУ до винесення обвинувального вироку судом, то згадана реформа внесла певні корективи: (1) згоду на затримання або утримання під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом тепер надає сам КСУ, та (2) згода КСУ за вказаними причинами не потрібна при затриманні судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Абсолютно новою для Конституції України стала стаття 149-1, в якій передбачені підстави припинення повноважень судді КСУ та його звільнення. Раніше єдиним випадком припинення повноважень судді КСУ була його смерть, а усі інші випадки підпадали під поняття «звільнення» судді КСУ. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» змінив установлену практику, чітко розмежувавши окремі підстави як для припинення повноважень, так і для звільнення судді КСУ. Необхідно визначити, чим поняття «припинення повноважень» та «звільнення» судді КСУ між собою відрізняються. Так, припинення повноважень є настання такої дії або події, яка автоматично позбавляє особу статусу судді, а звільнення судді КСУ потребує визначених законодавством доказів (медичний висновок, висновок постійної комісії з питань регламенту та етики КСУ тощо). Слід додати, що була повністю прибрана така підстава звільнення судді КСУ, як порушення присяги, адже таку архаїчну підставу замінили на вчинення [суддею КСУ] істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування своїми обов'язками, що є несумісним зі статусом судді Конституційного Суду або виявило його невідповідність займаній посаді.

Вагоме значення у реформуванні української конституційної юстиції має Висновок Європейської Комісії за демократію через право (Венеціанська комісія) № 870/2016 від 12 грудня 2016 року. Цей Висновок був підготовлений на прохання Президента України щодо Проекту Закону про КСУ, адже «проект закону перебуває в рамках зміненої Конституції». Загалом, навіть за наявності певних зауважень Венеціанська комісія надала позитивну оцінку Проекту Закону про КСУ,

⁴ Ешонов Б. Конституційний Суд Республіки Узбекистан: становлення і розвиток // Вісник Конституційного Суду України. – 2002. – № 1. – С. 69–73.

зазначивши, що «проект закону, реалізувавши конституційні зміни, є наявним кроком вперед до європейських правових стандартів щодо конституційного правосуддя»⁵.

Закон України «Про Конституційний Суд України» № 2136-VIII від 13.07.2017 повністю реформувач конституційну юстицію, запровадивши нові інститути (далі – Закон України «Про КСУ» 2017 року).

Форми звернення до КСУ повністю змінили свій зміст та склад суб'єктів, які мають право звертатися до КСУ. Так, єдине, що залишилось спільного між підставами звернення за конституційним поданням у Законі України «Про Конституційний Суд України» № 422/96-вр від 16.10.1996 та Законі України «Про КСУ» 2017 року є те, що і на тепер конституційним поданням (є письмове клопотання щодо визнання акта (його окремих положень) неконституційним. Поряд із цим на підставі конституційного подання КСУ може офіційно тлумачити Конституцію України. Відповідно до статті 52 чинного Закону суб'єкти права на конституційне подання є: Президент України, щонайменше сорок п'ять народних депутатів України, Верховний Суд, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

Таким чином, стає зрозумілим, що підставами звернення до КСУ за конституційним зверненням є надання висновку щодо: 1) відповідності Конституції України чинного міжнародного договору України або міжнародного договору, що вноситься до Верховної Ради України для надання згоди на його обов'язковість (суб'єкт звернення – Президент України, Кабінет Міністрів України, щонайменше сорок п'ять народних депутатів); 2) відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою (суб'єкт звернення – Президент України, щонай-

⁵ Висновок Європейської Комісії за демократію через право (Венеціанська комісія) щодо проекту закону про Конституційний Суд України № 870/2016 від 12 грудня 2016 року // Офіційний сайт Верховного Суду України. URL: [158](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/$FILE/%D0%92%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%20%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%83%20% C 2 % A B % D 0 % 9 F % D 1 % 8 0 % D 0 % B E % 2 0 % D 0 % 9 A % D 0 % B E % D 0 % B D % D 1 % 8 1 % D 1 % 8 2 % D 0 % B 8 % D 1 % 8 2 % D 1 % 8 3 % D 1 % 8 6 % D 1 % 9 6 % D 0 % B 9 % D 0 % B D % D 0 % B 8 % D 0 % B 9 % 2 0 % D 0 % A 1 % D 1 % 8 3 % D 0 % B 4 % 2 0 % D 0 % A 3 % D 0 % B A % D 1 % 8 0 % D 0 % B 0 % D 1 % 9 7 % D 0 % B D % D 0 % B 8 % C 2 % B B . p d f (д а т а з в е р н е н н я 2 5 . 0 4 . 2 0 1 8) .</p></div><div data-bbox=)

менше сорок п'ять народних депутатів); 3) додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту (суб'єкт звернення – Верховна Рада України); 4) відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України (суб'єкт звернення – Верховна Рада України); 5) порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України (суб'єкт звернення – Верховна Рада України); 6) відповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України (суб'єкт звернення – Президент України) (ст. 53, 54 Закону)⁶.

Щодо формування КСУ, то з'явилося таке поняття, як «відбір кандидатур на конкурсних засадах», хоча сам принцип призначення по шість суддів від Верховної Ради України, Президента України та з'їзду суддів України залишився незмінним. Порядок призначення суддів КСУ Верховною Радою України дещо змінився і визначений її Регламентом, відповідно до якого депутатські фракції або групи (а також групи позафракційних народних депутатів) можуть подавати пропозиції щодо кандидатів (одна фракція – один кандидат) Комітету з питань правової політики та правосуддя ВРУ протягом 30 днів з дня оголошення про початок прийому пропозицій (аналіз на підставі статті 2084 Регламенту)⁷. Заключним етапом реформування конституційної юстиції в Україні стало прийняття Конституційним Судом Постанови «Про Регламент Конституційного Суду України» № 1-пс/2018 від 22 лютого 2018 року, в якому детально описана вся внутрішня діяльність КСУ.

Конституційний суд був позбавлений традиційного повноваження – офіційного тлумачення законів України, а тому усі конституційні звернення, надіслані після 30 вересня 2016 року (дата набрання чинності Законом), поверталися заявникам без розгляду. Такі зміни обґрунтовувались тим, що функція тлумачення саме законів не притаманна органам конституційного контролю в зарубіжних країнах.

⁶ Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-19 // Верховна Рада України. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19/page> (дата звернення 25.04.2018).

⁷ Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-17 // Верховна Рада України. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/ed20171215> (дата звернення 25.04.2018).

За результатами реформи громадяни України, іноземці, особи без громадянства та юридичні особи більше не мають права звернутися до КСУ щодо тлумачення як Конституції, так і законів України. Натомість офіційне тлумачення Конституції України КСУ здійснює виключно за конституційними поданнями Президента України, щонайменше сорока п'яти народних депутатів України, Верховного Суду, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

«Верховенство Конституції полягає в тому, що ... щодо Конституції обов'язково застосовується системне тлумачення для забезпечення комплексного впливу на правову систему загалом»⁸.

Є. В. Черняк вказує на те, що офіційне тлумачення лише конституції більше притаманне країнам з англо-саксонською системою права, адже в цих країнах переважає прецедентна практика вирішення будь-яких спорів, а самі прецеденти і базуються здебільшого на конституції, а не на законах⁹.

Визначальною рисою реформування конституційної юстиції стало наділення КСУ новими повноваженнями. Так, «надання висновків про відповідність Конституції України (конституційність) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою» замінило попереднє повноваження «надання висновків щодо конституційності актів про призначення виборів, всеукраїнського референдуму чи місцевого референдуму в Автономній Республіці Крим».

Закріплення нового повноваження було зумовлене історичними подіями 2000 року – всеукраїнським референдумом за народною ініціативою, на який виносились питання розширення повноважень Президента України щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради, обмеженням недоторканності народних депутатів, зменшенням загальної кількості народних депутатів України із 450 до 300, необхідністю формування двопалатного парламенту в Україні.

Проведенню референдуму передувало рішення КСУ № 3-рп/2000 від 27.03.2000, в якому КСУ визнав Указ Президента України «Про проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» від

⁸ Подорожна Т. С. Верховенство Конституції України та конституціоналізація правової системи: діалектика взаємодії // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : Юриспруденція. – 2013. – № 6-1. Том 1. – С. 115–118.

⁹ Черняк Є. В. Конституційна юстиція Сполучених Штатів Америки : дис. канд. юр. наук: 12.00.02. – Київ, 2005. – 182 с.

15 січня 2000 року № 65/2000 конституційним лише щодо питань, наведених вище, які і були винесені на референдум¹⁰. У той час КСУ ще не мав повноваження щодо визнання конституційності питань, що виносяться на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, тому питання про висловлення недовіри Верховній Раді України (у разі позитивної відповіді – надати підстави Президентові України для її розпуску) та «Чи згодні Ви з тим, що Конституція України має прийматися всеукраїнським референдумом?» були недопущені до референдуму відповідно до повноваження КСУ визначати конституційність окремих положень актів Президента України.

Таке непряме повноваження щодо визначення конституційності положень, в яких закріплені питання, що виносяться на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, і було причиною наділення КСУ новим та чітким повноваженням – надання висновків про відповідність Конституції України (конституційність) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою.

Статтею 152 Конституції України передбачено ще одне повноваження КСУ, яке не наведене в чинному Законі України «Про Конституційний Суд України»: «Закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності»¹¹. Це положення дублювала стаття 15 попереднього Закону України «Про Конституційний Суд України», яка серед підстав визнання правових актів неконституційними визнавала «порушення встановленої Конституцією України процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності». У чинному Законі України «Про Конституційний Суд України» відсутні підстави визнання правових актів неконституційними щодо порушення встановленої Конституцією України процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Однією з найбільш позитивних змін у конституційному провадженні є збільшен-

ня його граничного строку з трьох місяців до шести. Також до підстав конституційного провадження, яке не може перевищувати місяць, віднесли (поряд із попереднім визнанням конституційного провадження невідкладним) справи: 1) про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України; 2) щодо конституційності актів Кабінету Міністрів України відповідно до пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України.

Ще однією новелою конституційного провадження є забезпечувальний наказ, який є інструментом запобігання незворотнім наслідкам, що можуть настати у зв'язку з виконанням остаточного судового рішення. Таке нововведення є вкрай прогресивним, оскільки навіть не у всіх іноземних державах є схожий спосіб забезпечення конституційної скарги. Законодавець чітко прописав цей механізм, аби не призвести до автоматичного зупинення виконання судового рішення у разі подання конституційної скарги.

Ще однією новелою є *amicus curiae* – письмово обгрунтовані юридичні висновки (ч. 3 ст. 69 Закону України «Про Конституційний Суд України»). За відсутності більш детального тлумачення явища «*amicus curiae*» в українському законодавстві вважається необхідним звернення до іноземної практики. Так, відповідно до статті 37 Правил Верховного Суду Сполучених Штатів Америки “*An amicus curiae brief that brings to the attention of the Court relevant matter not already brought to its attention by the parties may be of considerable help to the Court*” (переклад – *Висновок amicus curiae доводить до відома Суду відповідне питання, на яке сторони не звернули увагу, може суттєво допомогти Суду*)¹².

Відкритим також залишається питання: чи можуть такий висновок подавати самі учасники конституційного провадження чи експерти. Можливу відповідь можна знайти у п. 3 перехідних положень Закону України «Про Конституційний Суд України», яким передбачений інститут спеціального радника, який «*може до початку розгляду справи Сенатом або Великою палатою надати свій письмовий обгрунтований юридичний висновок (amicus curiae) у справі*».

Новелою конституційної юстиції стала абсолютно нова, до цього невідома Україні, форма звернення до КСУ – конституційна скарга. Так, наприклад, у Федеративній Рес-

¹⁰ Рішення Конституційного Суду України (справа про всеукраїнський референдум за народною ініціативою) № 3-рп/2000 від 27.03.2000 // Верховна Рада України. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-00> (дата звернення 25.04.2018).

¹¹ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254л/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

¹² Rules of the Supreme Court of the United States // Cornell Law School. URL: https://www.law.cornell.edu/rules/supct/rule_37 (дата звернення 25.04.2018).

публіці Німеччина цей інститут існує ще з 29 січня 1969 року, і передбачає він звернення до Федеративного конституційного суду «по конституционным жалобам, которые могут быть поданы каждым, кто утверждает, что публичная власть нарушила одно из его основных прав...»; по конституционным жалобам общин и объединений общин по поводу нарушения законом права на самоуправление..., при условии что жалоба не может быть подана в Конституционный суд земли» (Основной закон Федеративной Республики Германия, ст. 93)¹³.

В Україні ж конституційна скарга має особливе значення. Це подане до Суду письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу. А відповідно до реформованої статті 55 Конституції України «кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом».

Суб'єктом права на конституційну скаргу є особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України (його окремі положення) суперечить Конституції України. Однак існує застереження, що до суб'єктів права на конституційну скаргу не належать юридичні особи публічного права. Таке обмеження не видається зрозумілим, адже стаття 55 Конституції України гарантує кожному право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України. Цікавим видається те, що в Конституції України відсутнє застереження, що юридичні особи публічного права не є суб'єктами подання конституційної скарги.

Відсутність серед суб'єктів подання конституційної скарги юридичних осіб публічного права не мало негативних відгуків від Венеціанської комісії, однак було зазначено, що це означає закриття доступу до оскарження конституційності законів органами місцевого самоврядування.

У процесуальному законодавстві також відбулися зміни у зв'язку із запровадженням конституційної скарги. Так, встановлена Конституційним Судом України неконсти-

туційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом під час вирішення справи, якщо рішення суду ще не виконане, є підставою для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами (п. 1 ч. 3 ст. 320 Господарського процесуального кодексу України, п. 1 ч. 3 ст. 423 Цивільного процесуального кодексу України, п. 1 ч. 5 ст. 361 Кодексу адміністративного судочинства України, п. 1 ч. 3 ст. 459 Кримінального процесуального кодексу України)¹⁴.

Висновки.

Отже, зміни до Конституції України, які передбачали повне перезавантаження конституційної юстиції, знайшли свій вияв у новому Законі України «Про Конституційний Суд України» № 2136-VIII від 13.07.2017. Так, серед основних переваг прийняття Закону України «Про Конституційний Суд України» та усієї реформи в цілому є: нові повноваження; чітке розкриття поняття конституційності – відповідність Конституції України; нова структура КСУ; підвищення для кандидатів на посаду судді КСУ мінімального порогу стажу професійної діяльності у сфері права (з десяти до п'ятнадцяти років); розмежування понять «припинення повноважень» та «звільнення» судді КСУ з визначеним переліком підстав; положення про те, що суддів може звільнити тепер лише КСУ, а не суб'єкт призначення; встановлення можливості затримання судді без згоди на те КСУ під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину; запровадження конституційної скарги та зміни в конституційному провадженні.

Зазначені переваги є уособленням вдало модернізованої конституційної юстиції, яка надала КСУ певної самостійності у прийнятті рішень, що є відображенням мети всього реформування.

Список використаних джерел:

1. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм : монографія / А. Р. Крусян. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 560 с.
2. Агафонова Н. В. До питання про функції конституційної реформи / Н. В. Агафонов // Університетські наукові записки. – 2016. – № 57. – С. 33–44.

¹⁴ Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII / Верховна Рада України. – URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> (дата звернення 25.04.2018).

¹³ Конституции зарубежных государств: Великобритания, Франция, Германия, Италия, Европейский Союз, Соединенные Штаты Америки, Япония : учеб. пособие / сост. сб., пер., авт. введ. и вступ. ст. В.В. Маклаков. – 8-е изд., исправл., и доп. – Москва: Инфотропик Медиа, 2012. – 640 с.

3. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 28. – Ст. 532.
4. Ешонов Б. Конституційний Суд Республіки Узбекистан : становлення і розвиток / Б. Ешонов // Вісник Конституційного Суду України. – 2002. – № 1. – С. 69-73.
5. Висновок Європейської Комісії за демократію через право (Венеціанська комісія) щодо проекту закону про Конституційний Суд України № 870/2016 від 12 грудня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/\\$FILE/Висновок%20щодо%20проекту%20Закону%20«Про%20Конституційний%20Суд%20України».pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/$FILE/Висновок%20щодо%20проекту%20Закону%20«Про%20Конституційний%20Суд%20України».pdf).
6. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-19 // Відомості Верховної Ради. – 2017. – № 35. – Ст. 376.
7. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 № 1861-17 / Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 14-15, № 16-17. – Ст. 133.
8. Подорожна Т. С. Верховенство Конституції України та конституціоналізація правової системи: діалектика взаємодії / Т. С. Подорожна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : Юриспруденція. – 2013. – № 6-1. – Том 1. – С. 115-118.
9. Черняк Є. В. Конституційна юстиція Сполучених Штатів Америки : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Є. В. Черняк ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2005. – 182 с.
10. Рішення Конституційного Суду України (справа про всеукраїнський референдум за народною ініціативою) № 3-рп/2000 від 27.03.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-00>.
11. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 №254л/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
12. Rules of the Supreme Court of the United States [Electronic resource] // Cornell Law School. – Access mode : https://www.law.cornell.edu/rules/supct/rule_37.
13. Конституции зарубежных государств: Великобритания, Франция, Германия, Италия, Европейский Союз, Соединенные Штаты Америки, Япония : учеб. пособие / сост. сб., пер., авт. введ. и вступ. ст. В. В. Маклаков. – 8-е изд., исправл., и доп. – Москва : Инфотропик Медиа, 2012. – 640 с.
14. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. – № 48. – Ст. 436.

Статья посвящена анализу реформы украинской конституционной юстиции, представлены ее главные характеристики и новшества, а также определены позитивные изменения законодательства в этой сфере для дальнейших исследований теоретических и практических проблем правового регулирования конституционной юстиции в Украине.

Ключевые слова: конституционная юстиция, полномочия Конституционного Суда Украины, конституционная реформа, конституционная жалоба, формы обращения в Конституционный Суд Украины.

The article is devoted to the analysis of the reform of the Ukrainian constitutional justice, its main characteristics and innovations are presented, as well as positive changes in the legislation in this area for further research of theoretical and practical problems of legal regulation of constitutional justice in Ukraine.

Key words: constitutional justice, powers of the Constitutional Court of Ukraine, constitutional reform, constitutional claim, forms of appeal to the Constitutional Court of Ukraine.

